

Luxembourg, 20. lipnja 2022.
(OR. en)

10038/22

MOG 56
COPS 287
CFSP/PESC 818
RELEX 839

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Delegacije
Predmet:	Zaključci Vijeća o strateškom partnerstvu sa Zaljevom

Za delegacije se u prilogu nalaze Zaključci Vijeća o strateškom partnerstvu sa Zaljevom koje je Vijeće odobrilo na sastanku 20. lipnja 2022.

ZAKLJUČCI VIJEĆA O STRATEŠKOM**PARTNERSTVU SA ZALJEVOM**

1. Vijeće pozdravlja Zajedničku komunikaciju Europske komisije i visokog predstavnika kao pravodoban i operativan plan za uspostavu strateškog partnerstva s partnerima iz Zaljeva te poziva na njezinu brzu i učinkovitu provedbu. Izgradnja strateškog partnerstva s Vijećem za suradnju u Zaljevu (GCC) i njegovim državama članicama, kao dio jačanja angažmana EU-a u široj regiji, ključan je prioritet Europske unije. Ovisno o razvoju i produbljivanju odnosa može se razmotriti i uključivanje drugih ključnih zemalja Zaljeva u partnerstvo.
2. Bliska i djelotvorna suradnja između Europske unije i partnera iz Zaljeva ključna je za postizanje ključnih ciljeva Europske unije, osobito: mirna i prosperitetna regija Zaljeva i Bliskog istoka, snažan gospodarski oporavak, održiva, cjenovno pristupačna i sigurna opskrba energijom za europske potrošače, snažna suradnja u zelenoj tranziciji između Europe i njezinih partnera, kako bi se doprinijelo nultoj neto stopi emisija stakleničkih plinova do 2050. te snažnom odgovoru na globalne humanitarne i razvojne potrebe.
3. Stabilna, sigurna, zelena i prosperitetna regija Zaljeva zajednički je strateški prioritet i temeljni interes i za EU i za njegove partnere iz Zaljeva. U vrijeme nesigurnosti i znatnih izazova za međunarodni poredak utemeljen na pravilima u Europi i u regiji Zaljeva te s obzirom na to da se svijet suočava s posljedicama ruske agresije na Ukrajinu, održivim gospodarskim oporavkom nakon pandemije bolesti COVID-19, zelenom tranzicijom i klimatskom krizom, digitalnom tranzicijom i potrebom za održivim rješavanjem sukoba, Vijeće naglašava međuovisnost i potrebu za bliskom suradnjom. U duhu strateškog partnerstva, snažnije zajedničko djelovanje, među ostalim u multilateralnim forumima, dovest će do većeg prosperiteta i sigurnosti obiju regija te će osigurati smisleno rješavanje globalnih i regionalnih izazova.
4. Promicanje mira i stabilnosti te postizanje smirivanja napetosti u široj regiji Zaljeva, kao i na širem Bliskom istoku, ključni su prioriteti EU-a i zajednički interes s partnerima iz Zaljeva. Svi naponi za izgradnju povjerenja trebali bi biti uključivi. Iran je ključan za sigurnost u regiji iako zbog svoje izravne i neizravne potpore političkim i vojnim saveznicima, širenja oružja i transfera projektila i oružja državnim i nedržavnim akterima

ostaje važan izvor regionalne nestabilnosti. Nedavni pozitivni koraci, uključujući ponovnu uspostavu jedinstva GCC-a, sporazume o normalizaciji s Izraelom, inicijative zemalja GCC-a za nastavak ili razvoj dijaloga s Iranom te nedavni sporazum o primirju i mjerama za izgradnju povjerenja u Jemenu, što je važan razvoj događaja, pružaju mogućnosti za poboljšanje šire regionalne sigurnosti i stabilnosti. Obnova i potpuna ponovna provedba Zajedničkog sveobuhvatnog akcijskog plana (ZSAP) mogu pozitivno doprinijeti regionalnom prosperitetu i sigurnosti. Time bi se mogao dodatno potaknuti konstruktivan pristup u regiji i pružiti platforma za daljnje napore za izgradnju i konsolidaciju povjerenja. Iako bi se ti napore trebala usmjeravati regija, EU je i dalje spreman potpuno transparentno surađivati sa svim akterima u regiji u postupnom i uključivom pristupu, s krajnjim ciljem olakšavanja procesa dijaloga koji može pomoći u razvoju mjera i mehanizama za izgradnju povjerenja kojima se omogućuje veća sigurnost u regiji Zaljeva. Regionalna konferencija o suradnji i partnerstvu u Bagdadu i daljnje postupanje u vezi s njom uz sudjelovanje EU-a mogli bi poslužiti kao koristan primjer za procese koje vode regije. EU naglašava svoju predanost poštovanju načela Povelje Ujedinjenih naroda i međunarodnog prava, uključujući opća načela kao što su dobrosusjedski odnosi i mirno rješavanje sukoba i sporova. Vijeće pozdravlja prijedlog o imenovanju posebnog predstavnika EU-a za Zaljev i traži od pripremljenih tijela da započnu s radom u tom pogledu.

5. Vijeće je spremno pojačati napore EU-a za izgradnju povjerenja i promicanje pomorske sigurnosti i zaštite u široj regiji Zaljeva te u dijalogu s obalnim državama. U potpunosti se moraju poštovati i Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora (UNCLOS) i temeljna načela slobode plovidbe. To bi uključivalo pojačanu koordinaciju i suradnju između operacija pomorske sigurnosti koje u regiji trenutačno provode EU i države članice, uz potpuno poštovanje njihovih zasebnih mandata i operativnih aktivnosti (EUNAVFOR-ova operacija ATALANTA u Somaliji i inicijativa informiranosti o stanju u pomorstvu u Hormuškom tjesnacu (EMASoH) pod europskim vodstvom), kao i drugih aktivnosti ZSOP-a u regiji. Vijeće podsjeća na svoje zaključke i povezanu odluku iz veljače 2022. o uspostavi koordinirane pomorske prisutnosti u sjeverozapadnom Indijskom oceanu, koja pruža platformu za taj rad. Pripravnost i odgovor na katastrofe, nuklearna sigurnost, sprečavanje sukoba i posredovanje te borba protiv terorizma, kibersigurnost te pravosudna suradnja i suradnja u području izvršavanja zakonodavstva dodatna su područja za moguće inicijative za izgradnju povjerenja koje treba razviti u okviru različitih instrumenata EU-a.

6. S obzirom na aktivnu ulogu koju zemlje Zaljeva imaju na Bliskom istoku, u sjevernoj Africi, na Rogu Afrike i u Sahelu, Vijeće se slaže da bi EU trebao pojačati svoj bilateralni politički dijalog i operativni angažman, kao i suradnju sa zemljama Zaljeva u okviru postojećih međunarodnih formata, posebno u pogledu Jemena, Iraka, Sirije, Libije, bliskoistočnog mirovnog procesa i Libanona, kao i Afganistana, Somalije, Etiopije, Sudana i Sahela. EU i GCC i njegove države članice dijele bogato iskustvo i stručno znanje u području međunarodnog posredovanja te bi trebali ojačati svoju suradnju u tom području.
7. Potpora međunarodnom poretку utemeljenom na pravilima zajednički je interes EU-a i partnera iz Zaljeva. EU cijeni činjenicu da su države članice GCC-a glasovale za rezolucije Opće skupštine UN-a od 2. ožujka 2022. i 24. ožujka 2022. kojima se od Rusije zahtijeva da odmah okonča vojnu agresiju protiv Ukrajine i poziva na zaštitu civila i pristup humanitarnoj pomoći u Ukrajini, kao i na pružanje humanitarne pomoći ukrajinskim izbjeglicama. EU naglašava zajednički interes u osudi jasnog kršenja međunarodnog prava koje je počinila Rusija. EU se oslanja i na pomoć država članica GCC-a kako bi se spriječilo zaobilaženje mjera EU-a donesenih kao odgovor na rusku agresiju na Ukrajinu. Nadalje, EU je zabrinut zbog dezinformacija koje sponzorira ruska država i masovne manipulacije informacijama kojima se opravdava i podupire njezina vojna agresija na Ukrajinu te potkopava stajalište EU-a o tom pitanju. Imajući u vidu globalni razvoj događaja, ruska agresija na Ukrajinu, koja je dovela do blokade ukrajinskih luka, također je znatno doprinijela pogoršanju sigurnosti opskrbe hranom u mnogim zemljama, posebno u Africi i na Bliskom istoku.
8. Aktualne društvene i gospodarske preobrazbe u regiji Zaljeva pružaju brojne mogućnosti za suradnju, među ostalim u području ljudskih prava i izazova povezanih s demokratizacijom. EU izražava spremnost da podupre partnere iz Zaljeva u jačanju vladavine prava i potpunom ostvarivanju građanskih i političkih, kao i gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava svih osoba. Obratit će se pozornost na borbu protiv svih oblika diskriminacije, a EU će nastaviti promicati i štititi slobodu vjeroispovijesti ili uvjerenja. Poseban naglasak stavit će se na rodnu ravnopravnost i promicanje osnaživanja žena i djevojčica te potpunog ostvarivanja ljudskih prava, kao i na ljudska prava LGBTI osoba. Vijeće iznimno cijeni dijaloge o ljudskim pravima s partnerima iz GCC-a koji su važna platforma za konstruktivne razmjene mišljenja o jačanju zaštite i promicanja ljudskih prava, poštovanju međunarodnog humanitarnog prava, ukidanju smrtne kazne, borbama za ljudska prava, pojedinačnim slučajevima i položaju radnika migranata. Nadalje, EU zanima daljnja suradnja s GCC-om i njegovim državama članicama u području digitalnih i medijskih prava te ljudskih prava na

internetu i zaštite podataka. U tom će pogledu biti važan kontinuirani dijalog s partnerima iz Zaljeva o jačanju slobode izražavanja i slobode medija. Pozitivan i konstruktivan razvoj događaja u pogledu ljudskih prava i demokratizacije također bi služio daljnjem jačanju potencijala za poboljšanu suradnju između EU-a i zemalja GCC-a.

9. Vijeće prima na znanje sve veće globalne humanitarne potrebe koje predstavljaju dosad nezabilježene izazove za međunarodni humanitarni sustav. Primajući na znanje i pozdravljajući znatne bilateralne doprinose zemalja Zaljeva, Vijeće potiče donatore iz Zaljeva da povećaju svoj angažman i višegodišnje financiranje za globalni humanitarni sustav koji koordinira UN te relevantne agencije UN-a i druge humanitarne aktere. Osim toga, Vijeće promiče poštovanje međunarodnog humanitarnog prava i humanitarnih načela, uključujući zaštitu humanitarnog prostora, kako bi se olakšalo djelotvorno pružanje humanitarne pomoći te potiče zemlje Zaljeva da mu se u tome pridruže. Vijeće sa zanimanjem iščekuje organizaciju ministarskog sastanka EU-a i GCC-a o humanitarnoj pomoći u 2023.
10. Vijeće je, uvažavajući važnost povezanosti humanitarnog djelovanja, razvoja i mira, spremno pojačati dijalog o politikama i donatorsku koordinaciju s donatorima iz Zaljeva na multilateralnoj razini, posebno u okviru dijaloga OECD-ova Odbora za razvojnu pomoć s arapskim zemljama o razvojnom okviru. U tom kontekstu EU namjerava ojačati svoje odnose s regionalnim organizacijama i financijskim institucijama u Zaljevu te poziva na utvrđivanje zajedničkih inicijativa, među ostalim putem trostrane suradnje.
11. Borba protiv klimatskih promjena i ubrzavanje pravedne tranzicije prema klimatskoj neutralnosti veliki su zajednički izazovi i područja za blisku suradnju, posebno s obzirom na COP 27 i COP 28 UNFCCC-a koji će se održati u Egiptu odnosno Ujedinjenim Arapskim Emiratima. Vijeće prepoznaje važnost koordinacije napora s GCC-om kako bi se ostvarili uspješni rezultati na konferencijama COP27 i COP28. EU potiče partnere iz Zaljeva da ažuriraju svoje nacionalno utvrđene doprinose, objave dugoročne klimatske strategije, ubrzaju ambiciozno djelovanje u području klime i pospješuju napore na zelenoj tranziciji u skladu s postizanjem nulte neto stope emisija stakleničkih plinova do 2050. Zadržavanjem ograničenja globalnog zatopljenja na 1,5 °C posebno će se smanjiti i potrebe za prilagodbom, gubici i šteta zbog klimatskih promjena diljem svijeta, prije svega u osjetljivim regijama. Nadalje, s obzirom na cilj financiranja borbe protiv klimatskih promjena i potrebu za velikim ulaganjima kako bi se do 2050. osigurala nulta neto stopa i odgovarajuća prilagodba klimatskim promjenama, kao i dugoročni cilj usklađivanja

financijskih tokova s ciljem u pogledu temperature i razvojem otpornim na klimatske promjene, EU potiče partnere iz Zaljeva da aktivno sudjeluju u Međunarodnoj platformi za održivo financiranje. Dodatne organizacije i platforme, kao što su Međunarodna agencija za obnovljivu energiju (IRENA), saudijska zelena inicijativa, bliskoistočna zelena inicijativa, misija za inovacije u poljoprivredi za klimu i globalna obveze smanjenja emisija metana, predstavljaju svrsishodno okruženje za koordinaciju djelovanja kako bi se postigli ciljevi Pariškog sporazuma. EU izražava spremnost na blisku suradnju s partnerima u Zaljevu u cilju stvaranja održivih ulaganja na širem području Bliskog istoka, posebno međupovezanost infrastruktura, uz korištenje mogućnosti koje nudi njegova strategija Global Gateway. Utvrđivanjem konkretnih inicijativa promicat će se bliska uključenost europskih financijskih institucija i financijskih institucija iz Zaljeva, kao i privatnog sektora.

12. Bliska suradnja između EU-a i Zaljeva ključna je i za postizanje ambicioznih ciljeva povezanih s bioraznolikošću iz Programa UN-a do 2030., s obzirom na 15. konferenciju stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti koja će se održati kasnije ove godine. Nadalje, očuvanje i održivo iskorištavanje morske biološke raznolikosti i resursa, uključujući smanjenje emisija iz pomorskog prometa, zajednički je prioritet i s obzirom na velik opseg pomorskog prometa u regiji Zaljeva. Gospodarenje otpadom, kružno gospodarstvo, recikliranje, izgradnja održivih i ekološki prihvatljivih prehrambenih sustava, borba protiv dezertifikacije i razvoj klimatske agrotehnologije za sušne regije također su ključna područja u kojima bi EU i partneri iz Zaljeva trebali razmjenjivati stručno znanje i blisko surađivati.
13. Nadalje, u skladu sa zaključcima Europskog vijeća od 30. i 31. svibnja o europskoj strategiji REPowerEU i komplementarnoj strategiji EU-a za vanjsko djelovanje u području energetike, snažno partnerstvo EU-a i GCC-a ključno je i u kontekstu energetske sigurnosti i zelene tranzicije, i na globalnoj razini i u našim regijama. Kao prva mjera za rješavanje obaju izazova, EU i zemlje Zaljeva mogu ostvariti korist od uštede energije i učinkovitosti kako bi se smanjio energetska intenzitet, pri čemu države članice EU-a mogu pružiti tehnologije i vještine s posebnim naglaskom na skladištenje i prijevoz. Partneri iz Zaljeva pouzdani su dobavljači ukapljenog prirodnog plina za međunarodna tržišta, među ostalim EU-a, a on je i dalje od ključne važnosti u kratkoročnom razdoblju kako bi se ograničila nestabilnost globalnih tržišta i osigurala neometana tranzicija. EU i partneri iz Zaljeva mogu surađivati kako bi poduprli globalne napore za smanjenje emisija metana i doprinijeli dekarbonizaciji naftnog i plinskog sektora. S obzirom na njihov izniman potencijal da predvode tranziciju prema dekarbonizaciji i postanu glavni izvoznici energije i vodika iz obnovljivih izvora, suradnja bi bila uzajamno korisna. Primjećujući važnost domaćih izvora

energije za sigurnost opskrbe, EU i partneri iz Zaljeva trebali bi istražiti kako izgraditi tržišta vodika iz obnovljivih izvora koja će omogućiti da zemlje Zaljeva ubuduće postanu pouzdan dobavljač energije iz obnovljivih izvora za EU, kada je to potrebno, među ostalim razmjenom znanja o standardima i regulatornim okvirima te osiguravanjem neometane trgovine i ulaganja. S obzirom na važnost regionalne energetske integracije istražiti će se i mogućnosti za regionalna ulaganja i trostranu suradnju s partnerima iz Zaljeva, među ostalim na temelju budućeg sredozemnog partnerstva za zeleni vodik, kao i na temelju postojećih projekata u istočnom i južnom Sredozemlju.

14. Kako bi se iskoristile nove mogućnosti koje nudi zelena tranzicija i odgovorilo na s njom povezane izazove te kako bi se zajednički ciljevi bolje operacionalizirali i utvrdile konkretne zajedničke inicijative u tom pogledu, Vijeće podržava prijedloge Komisije za osnivanje posebne stručne skupine EU-a i GCC-a za energetiku i klimu te za održavanje godišnjih sektorskih ministarskih sastanaka EU-a i GCC-a o tim aspektima.
15. Iako su trgovinski odnosi između EU-a i GCC-a već snažni, povlašteni trgovinski i ulagački odnos između EU-a i GCC-a i njegovih članica ključan je zajednički interes. Vijeće poziva Komisiju da istraži načine za produbljivanje gospodarskog partnerstva i jačanje postojećeg dijaloga o trgovini i ulaganjima između EU-a i GCC-a. U tom kontekstu Vijeće potiče Komisiju da ubrza istraživačke aktivnosti kako bi se utvrdilo jesu li uspostavljeni uvjeti za postizanje zajedničkog dogovora o mogućim pregovorima o sporazumu o slobodnoj trgovini, kojim bi se riješila pitanja od zajedničkog interesa kao što su poboljšano okruženje za trgovinu i ulaganja, regulatorna i carinska suradnja, uključujući borbu protiv krivotvorenja i krijumčarenja, kao i ciljevi održivog razvoja, među kojima su okolišna i radnička prava. Vijeće pozdravlja prijedloge za jačanje regionalne i međuregionalne suradnje u zrakoplovstvu, željezničkom prometu, pomorskoj sigurnosti i povezivosti.
16. Digitalizacija, kibersektor, nove tehnologije te istraživanje i razvoj dodatna su područja u kojima postoji potencijal za suradnju, posebno s obzirom na mogućnosti koje ona nude u pogledu stvaranja novih tržišta i radnih mjesta te s obzirom na njihov doprinos gospodarskoj diversifikaciji i oporavku, kao i klimatskoj i energetskej tranziciji te rješavanju globalnih zdravstvenih pitanja. Razvoj pristupa digitalizaciji usmjerenog na čovjeka i zaštitu podataka, među ostalim u pogledu povezivosti, razvoj infrastrukture i digitalna tranzicija, vještine i razvoj inovacijskih centara ključni su ciljevi za suradnju EU-a i GCC-a, pri čemu se koristi i instrumentarij EU-a za 5G. Vijeće potiče zemlje Zaljeva da udruže napore u izgradnji otpornosti i koordiniranju odgovora na hibridne prijetnje. U istom duhu Vijeće potiče mjere

za suzbijanje dezinformacija i pogrešnih informacija. Globalni pristup EU-a istraživanju i inovacijama te Obzor Europa mogli bi ponuditi korisne platforme. S obzirom na nedavno aktivnu ulogu zemalja GCC-a u području svemira, trebalo bi ojačati i suradnju u tom području, posebno u pogledu Egnos-a, GPS-a i Galilea.

17. Obrazovanje koje odgovara promjenjivim potrebama društva otvara izglede za budućnost mladih i ključno je za prosperitet društva. Vijeće poziva na jačanje suradnje između EU-a i GCC-a u području strukovnog osposobljavanja, obrazovanja i istraživanja, među ostalim u kontekstu programa Erasmus+ i aktivnosti Marie Skłodowska-Curie, uzimajući u obzir i bilateralne programe sveučilišne suradnje. EU je zainteresiran i za razmjenu najboljih praksi u pogledu osnaživanja mladih.
18. Širenje radikalnih i ekstremističkih ideologija može stvoriti plodno tlo za nasilni ekstremizam i dovesti do nasilnih djela. Može se predvidjeti produbljivanje suradnje s partnerima iz Zaljeva u borbi protiv terorizma, u pitanjima kao što su sprečavanje i suzbijanje nasilnog ekstremizma, njegovo financiranje i načini širenja na internetu i izvan njega. Vijeće pozdravlja napore partnera iz GCC-a u borbi protiv terorizma i naglašava da se svi takvi napori moraju provesti u skladu s međunarodnim pravom, uključujući ljudska prava i međunarodno humanitarno pravo. Važno je pojačati suradnju s partnerima iz GCC-a transparentnim i redovitim dijalogom i razmjenom najboljih praksi, posebno u okviru bilateralnih sporazuma o suradnji. Posebnu pozornost treba posvetiti borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma, kao i širenja nasilnih i ekstremističkih ideologija koje dovode do neželjenog stranog utjecaja na civilne i vjerske organizacije unutar EU-a, posebno putem netransparentnog financiranja.
19. Promicanje međuljudskih kontakata, i to osobito među mladima, trebalo bi biti u središtu suradnje između EU-a i GCC-a i njegovih država članica. Vijeće stoga pozdravlja aktualne rasprave o vizama i primilo je na znanje prijedlog Komisije da se još neke države članice GCC-a izuzmu od obveze posjedovanja vize za ulazak na schengensko područje. Naglašava važnost regionalne usklađenosti u tom kontekstu i sa zanimanjem iščekuje napredak u raspravama na temelju modaliteta i kriterija tog procesa. Vijeće pozdravlja pokretanje tehničkih rasprava Komisije s preostalim državama članicama GCC-a kako bi se postigao konačni cilj, pristup Schengenu bez viza za građane svih država članica GCC-a, nakon što se ispune svi relevantni uvjeti.

20. S obzirom na nedavni povećani politički zamah Vijeće naglašava potrebu za daljnjim jačanjem i unapređenjem političkog dijaloga i institucijske suradnje između EU-a i GCC-a. Bolja suradnja usko je povezana s češćim kontaktima na visokoj razini. Vijeće nadalje pozdravlja nastavak Zajedničkog vijeća i Ministarskog sastanka na godišnjoj osnovi te pozdravlja prijedlog da se organiziraju sektorski ministarski sastanci kako bi se osigurala brza provedba ključnih aspekata novog strateškog partnerstva, s početnim naglaskom na zelenoj tranziciji / klimatskim promjenama i humanitarnim pitanjima. Vijeće je suglasno istražiti mogućnost sastanka na vrhu EU-a i GCC-a kako bi se pružile političke smjernice za obnovljeno strateško partnerstvo EU-a i Zaljeva. Kad je riječ o institucijskom ustroju, Sporazumom o suradnji između EU-a i GCC-a sklopljenim 1989. i zajedničkim aktivnostima obiju organizacija, uključujući petogodišnji zajednički program suradnje EU-a i GCC-a koji je potvrđen na 26. sastanku Zajedničkog vijeća EU-a i GCC-a u veljači 2022., pruža se okvir za daljnji razvoj takvog zajedničkog strateškog partnerstva. Vijeće pozdravlja prijedlog o imenovanju veleposlanika EU-a pri GCC-u. Na temelju tog regionalnog okvira, kao i dogovora o suradnji između ESVD-a i ministarstava vanjskih poslova država članica GCC-a, Vijeće također poziva ESVD i Komisiju da istraže mogućnost pregovaranja o bilateralnim sporazumima s pojedinim državama članicama GCC-a. U tom pogledu Vijeće također pozdravlja otvaranje novih delegacija EU-a u regiji.
21. EU će upotrijebiti sve svoje alate i instrumente, uključujući Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa te strategiju Global Gateway, kako bi osigurao učinkovitu, djelotvornu i brzu provedbu tog novog strateškog partnerstva sa Zaljevom. Osim toga, Vijeće naglašava važnost osiguravanja odgovarajuće vidljivosti političkog angažmana i suradnje s partnerima iz GCC-a, među ostalim u GCC-u i državama članicama EU-a, informiranjem, inicijativama javne diplomacije i zajedničkim naporima institucija EU-a i država članica u duhu pristupa Tima Europa. U tom smislu poziva na daljnje jačanje javne diplomacije i strateške komunikacije EU-a sa Zaljevom, u bliskoj koordinaciji s državama članicama, kako bi se dodatno povećala prepoznatljivost Europske unije i njezinih država članica u regiji.